

تماشای هنر معماری در مساجد شمال تهران

✓ مهدیه تقوی‌راد | در شمال تهران علاوه بر موزه‌ها و اماکن گردشگری زیادی که وجود دارند مساجد هم هستند که می‌توان از آنها به عنوان نمونه‌های شاخص معماری نام برد؛ مساجدی که قدمت برخی از آنها به بیش از یک قرن هم می‌رسد. راه‌اندازی ظرفیت گردشگری مذهبی در تهران می‌تواند باعث آشنایی هر چه بیشتر

گردشگران با این اماکن مذهبی باشد؛ مساجدی که نوع معماری، ساخت و ساز و تاریخچه به وجود آمدنش آنقدر جالب توجه هست که بتواند در کنار دیگر اماکن گردشگری محلی برای حضور علاقه‌مندان به تاریخ و معماری کشورمان باشد. در این گزارش با برخی از مساجد دیدنی در شمال شهر تهران آشنا شوید.

مسجد جامع همت تجریش

بنای اولیه مسجد همت توسط ابراهیم چرخ‌چی که به شغل چاقو تیز کنی مشغول بوده در ضلع جنوبی آستانه امامزاده صالح (ع) ساخته شده است.

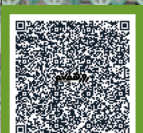
نشانی
میدان تجریش
ضلع جنوبی آستانه امامزاده صالح (ع)

ایستگاه اتوبوس
پایانه معین

ایستگاه مترو
تجریش

همسایه امامزاده صالح (ع)

ابراهیم چرخ‌چی در قسمتی از یک تکه زمین در نزدیکی حرم امامزاده صالح سیابانی از حصیر ساخته بود و از آن به عنوان نمازخانه استفاده می‌کرد. به تدریج برای اینکه در زمستان و هنگام بارندگی نیز بتواند از این نمازخانه استفاده کند، اطراف زمین را دیوار کشی کرد. این مسجد در پایان دهه ۱۳۴۰ شمسی دارای کتابخانه شد. بسیاری از سیاسیون و روحانیون مطرح زمان قبل از انقلاب برای سخنرانی در این مسجد دعوت می‌شدند و همین مسئله موجب شد این مسجد به کانون مبارزات انقلابی تبدیل شود.

مسجد الغدیر

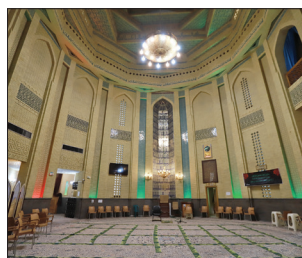

این مسجد با ۸۰۰ متر مساحت و ۲۰۰۰ متر زیربنا در سال ۱۳۵۶ به بهره‌برداری رسید. فضای داخلی مسجد منسوری ۱۲ وجهی به ارتفاع ۲۰ متر است.

نشانی
بلوار میرداماد، بین خیابان‌های نسا و اطلسی

معماری شکسته

مسجد الغدیر سالن اجتماعات، وضوخانه، فضاهای خدماتی و اداری، کتابخانه و شبستان دارد. این مسجد در ۴ طبقه بنا شده که تالار، سالن اجتماعات، کتابخانه، وضوخانه، فضاهای اداری، شبستان و صندوق قرض‌الحسنه از بخش‌های مختلف آن است. کتابخانه مسجد بیش از ۶۰۰۰ عنوان کتاب و یک سالن مطالعه دارد. محراب مسجد ۱۴ متر ارتفاع دارد و نوشته‌های آن با آب طلا رسم شده‌اند. در شبستان اصلی مسجد هم اسامی ۱۴ معصوم روی کاشی‌هایی که روی ۱۴ ستون مسجد قرار دارند، دیده می‌شود. اگر از سمت شمال به ساختمان مسجد نگاهی بیندازید نمای ۳ طبقه را مشاهده می‌کنید که معماری آن کاملاً شبیه ساختمان‌های اطرافش است و اما نمای جنوبی مسجد نمای کاملاً متمایز از ساختمان‌های اطراف دارد.

مسجدی بدون گلدسته

این مسجد گلدسته‌ای ندارد و گنبدش هم مثل اغلب مساجد گرد نیست و به گنبد شکسته معروف است. اگر از داخل شبستان مسجد به بالای سر تان نگاه کنید حجمی ۲۴ وجهی را می‌بینید که گنبد مسجد را تشکیل داده است. طاق نماهای جناغی از مشخصات سازه گنبد است. محراب گنبدخانه هم در یکی از همین طاق نماها قرار دارد و تمام زیر گنبد به وسیله همان آجرهای نخودی رنگ که در بیرون از مسجد مشاهده می‌شود، پوشانده شده است. در اطراف گنبد شکسته هم آیاتی از کلام‌الله مجید نوشته شده است.

مسجد امام علی، پونک

این مسجد در سال ۱۳۷۳ و از طریق کمک‌های مردمی ساخته شده است و به صورت هیات امنایی اداره می‌شود.

نشانی
بزرگراه شهید اشرفی اصفهانی
میدان پونک، بلوار شهید میرزا باایی

ایستگاه اتوبوس
امام‌علی

ایستگاه مترو
صادقیه

معماری ایرانی اسلامی

در این مسجد افراد هیئت امن‌ها هر کدام با تخصیص بودجه‌ای، صندوق قرض‌الحسنه راه‌اندازی کردند تا گره از کار نیازمندان باز شود. حوض بزرگی که در حیاط مسجد قرار دارد در کنار معماری اسلامی ایرانی مسجد، زیبایی خاصی به آن بخشیده است. ستون‌هایی کنار ایوان شمالی مسجد به چشم می‌خورد. پنجره‌های دایره‌ای شکل که شیشه‌های رنگی در آنها کار شده، نمایی متفاوتی به مسجد داده‌اند. اجرای برنامه‌های مناسبی در ایام مذهبی و ارائه خدمات فرهنگی و اجتماعی برای نسل جوان، از مهم‌ترین دلایل پرطرفدار بودن این مسجد بین اهالی محله است.

مسجد جامع قلعهک

این مسجد که ۲۰۰۰ متر مربع زیربنا دارد در زمان قاجار بنا شده و تاکنون ۴ بار بازسازی شده است. ۷۰۰ متر مربع از بنا به مسجد اختصاص دارد.

نشانی
خیابان شریعتی، بالاتر از کوچه شهید یزدانیان، مسجد جامع قلعهک

ایستگاه اتوبوس
دانشگاه

ایستگاه مترو
قلهک

۲ محراب در یک شبستان

این مسجد جزو معدود مساجدی است که ۲ محراب در داخل یک شبستان دارد. محراب اول که کم ارتفاع تر و کوچک‌تر است در ابتدای شبستان و محراب دوم که اصلی‌تر است در قسمت انتهایی مسجد جامع قلعهک واقع شده است. فضای سبز و درختان بلند داخل حیاط مسجد، نظر هر نمازگزار را به‌خود جلب می‌کند. نخل گردانی هم از مراسم‌های دیدنی این مسجد است که در ماه‌های محرم و صفر انجام می‌شود و نخل که بیش از یک و نیم قرن قدمت دارد در شب اول محرم در حیاط این مسجد قرار داده می‌شود.

مسجد عمور مضمون

مسجد عمور مضمون یک بنای کاهگلی ۲۰ متری است و هنوز هم از مجالس کوچک مذهبی اهالی میزبانی می‌کند.

نشانی
دزاشیب، خیابان شهید کریمی
خیابان سلیمی

ایستگاه اتوبوس
شهید سلیمی

ایستگاه مترو
تجریش

مسجد زارغان

به دلیل فاصله زیاد زمین‌های کشاورزی تا مسجد اصلی محله، این مسجد به صورت یک چهار دیواری کاهگلی برای اقامه نماز ساخته شد. به تدریج با توسعه محله دزاشیب و از میان رفتن زمین‌های کشاورزی، آن نمازخانه کوچک داخل محله قرار گرفت و در دوره‌های به محل اجتماعات کوچک مذهبی تبدیل شد. این مسجد به اندازه ۱۰ نمازگزار گنجایش دارد و فردی معروف به عمور مضمون که مصالح فروش بود این مسجد را در کنار زمین‌های زراعی ساخت. اهالی قدیمی محله با برگزاری دورهمی‌ها و مجالس کوچک مذهبی، چراغ این مسجد خاطر‌هائیکز را روشن نگه داشته‌اند.

● نشانی: اصفهان، میدان نقش جهان

معرفی: این بنای منحصر به فرد به دست توانای استاد محمد رضا اصفهانی، از مشهورترین معماران دوره صفوی و از قلال معماری اسلامی باسبک معماری اصفهانی ساخته شد و در تاریخ ۱۵ دی ماه ۱۳۱۰ با شماره ۱۰۵۰ در فهرست آثار ملی ایران قرار گرفت. شاه‌عباس صفوی دستور ساخت مسجد شیخ لطف‌الله را صادر کرد و بنای این مسجد روی خرابه مسجدی که از گذشته در این محل قرار داشت، گذاشته شد. جالب است بدانید خبرگزاری معتبر اسپوتنیک نیز از این مسجد به عنوان یکی از ۷ عجایب ناشناخته دنیا یاد می‌کند و آن را در میان برترین ساختمان‌های دیدنی جهان قرار می‌دهد.

مسجد شیخ لطف‌الله اصفهان